

Anežka Macháčková

English translation equivalents of *určitě* a *jistě*: a contrastive study

Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav anglického jazyka a didaktiky, bakalářská práce, květen 2010

Posudek oponenta

Bakalářská práce Anežky Macháčkové se zabývá anglickými překladovými protějšky příslovci *určitě* a *jistě* na základě Mathesiova poznatku o nižší frekvenci adverbii v angličtině ve srovnání s češtinou. Práce si klade za cíl podat přehled autentických překladových protějšků a případně vysledovat tendence při jejich převodu do angličtiny.

Teoretická část popisuje syntaktické funkce příslovcí a klasifikaci adverbiálních určení z hlediska začlenění do větné struktury, sémantiky a realizačních forem. V této části se anticipuje, že realizační forma zkoumaných adverbii v překladu může být např. větná (patrně pod vlivem Mathesiovy poznámky na str. 4; Jak rozumět formulaci, že „adverbials can be expressed as main clause *I am sure*“ str. 17 a formulaci: *some adverbials modify whole clauses, other whole sentences*, str. 7?) Vzhledem k tomu, že obě zkoumaná příslovce mají potenciálně modální funkci, v teoretické kapitole bylo možno také popsat modální významy obecně.

Empirická část je založena na 60 příkladech *jistě* a 48 příkladech *určitě* (které má o více než polovinu nižší frekvenci). Tabulky shrnující funkce ekvivalentních výrazů v angličtině, kde je dominantně zastoupena funkce disjunktiva (kolem 80% příkladů). Zajímavým výsledkem je i vyšší konstatnost formy u *jistě* (překlad adverbium v 78%) ve srovnání s *určitě* (51%); realizace zahrnující sloveso či předložkovou frázi je naopak čtenější u *určitě*. Dále je pak podrobněji rozebrána korelace vyjádření jistotních významů slovesem (modální, lexikální, sponová, apod.), s nejčastějším protějškem ve formě *to be sure*.

Poté rozebírá autorka sémantickou stránku vyjádření epistemické modality z hlediska jistoty tvrzení, zejména případů, kdy je jistotní modalita v překladu oslabena, což je připsáno tendenci k *understatement* v angličtině. Sémantika adverbii je dále popsána v souvislosti s jejich modifikací, a to zejména u (*docela, naprosto, zcela*) *určitě*, jež často nemá explicitní protějšek. Zhruba 10% realizací zkoumaných příslovcí v češtině není explicitně převedeno, některá překladatelská řešení však vykazují kompenzaci významu (apozice s funkcí zdůraznění neurčitým zájmenem univerzálním či významem lexikálního slovesa). Oddíl 6.5 se zabývá začleněnými adverbiálními určeními, která jsou ve většině případů součástí koordinačních spojení s adverbii ve funkci vyjádření způsobu (*slowly but surely*). Všimá si rovněž (6.5) obtíží při rozlišování mezi disjunktem a adjunktem.

Autorce se, i přes inženýrské obtíže v klasifikaci adverbiálních určení, podařilo názorně ilustrovat poměr mezi využitím modálních příslovcí v češtině a angličtině, a to častějším zapojením slovesné fráze v případech, že příslovce má funkci větného modifikátoru (zřetelněji u příslovce *určitě*) a verbonominální predikace, nebo využitím analytických prostředků jak ve funkci disjunktiva (předl. fráze *no doubt, without doubt*) a tak adjunktiva u *jistě* (*with assurance*). Práce přináší řadu zobecnitelných pozorování, zejména fakt, že kompenzace vyjádření prostřednictvím slovesné fráze se týká primárně disjunktních významů. Je rovněž logické, že disjunktiva jako prostředky modifikující celou větu nabývají rozmanitějších forem.

Poznámky k jednotlivostem:

číslování kapitol! – 3. Introduction

str. 25 – 1. odst. doslova opakuje odst. na str. 23, podobně na str. 29 (opak. str. 26)

str. 6 – category of word class adverbs (?)

str. 23 – methodology

str. 12 – style adjuncts

str. 39 – the fiction of *určitě*, totéž na str. 42

str. 12 – návaznost: *nor are the positions ...*

str. 48 – „menší výskyt adverbiálních určení“ – jde o adverbia nebo adverbiální určení?

Celkově se v práci podařilo podat přehledný popis excerpovaného materiálu a rovněž byly vyvozeny širší závěry (např. souvislost mezi dosahem adv. určení a možnostmi kompenzace) - bylo by zajímavé sledovat tuto tendenci i u jiných polyfunkčních českých adverbii. Práce je po technické stránce zvládnutá, přehlednosti by přispělo grafické vyznačení příkladů (např. řádkováním 1 nebo odsazením bloku). Z jazykového hlediska je poměrně častá absence determinátorů (str. 20 *independent int. unit*, str. 12 *adjunct of manner, language*, str. 19 *object* atd.) a terminální interpunkce (např. str. 12, 20, 21).

Závěr: Jak vyplývá z výše uvedeného, předložená studie Anežky Macháčkové kritéria kladená na bakalářské práce splňuje. K obhajobě ji proto doporučuji a předběžně hodnotím známkou *výborně až velmi dobře*.

PhDr. Pavlína Šaldová, Ph.D.

V Praze 17. června 2010